

LUNDS
UNIVERSITET

Liberalism och konservatism inom Moderaterna

*En ideologianalys av hur Moderaternas ideologiska arv
präglat partiet mellan åren 2002 till 2022*

Författare: Ida Johansson

Handledare: Malena Rosén Sundström

Abstract

The purpose of this study is to add to the existing knowledge within the study of a political party's development of ideology over time and the impact of ideology within the sphere of politics in Sweden in the present society by analyzing how Moderaterna relates to their ideological basics, conservatism and liberalism. The applied method in the study is an analysis of ideology defined by Göran Bergström and Kristina Boréus. The developed tool of analysis stems from dimensions inspired by Jan Hylén, which has helped me develop a scheme of analysis.

The results from the analysis display that Moderaterna primarily are characterized by liberalism since the core of the studied documents concerns liberty of individuals, autonomy, and a market economy with the purpose to promote liberty and freedom of choice. The analysis shows that conservatism primarily works as a complementing ideology intending to establish stability and a long-term perspective but also to act as a tool to reach and maintain the liberal values. Thus, the conclusion that Moderaterna are characterized by liberalism between the years 2002 and 2022 in the highest extent while conservatism fills a complementing role which showcases that this study's conclusions follows that same pattern as previous research has shown.

Keywords: Moderaterna, ideologi, liberalism, konservatism, ideologianalys

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	5
1.1 Syfte & problemformulering.....	6
1.2 Frågeställning.....	7
1.3 Disposition.....	7
1.4 Tidigare forskning.....	7
1.4.1 Fosterlandet främst?.....	7
1.4.2 Folkhemskapitalismen.....	8
2. Bakgrund.....	9
2.1 Ideologi.....	9
3. Teoretiskt ramverk.....	10
3.1 Liberalism.....	10
3.1.1 Människosyn.....	11
3.1.2 Samhällsteori.....	11
3.1.3 Ekonomiska ideal.....	11
3.2 Konservatism.....	12
3.2.1 Människosyn.....	12
3.2.2 Samhällsteori.....	12
3.2.3 Ekonomiska ideal.....	13
4. Metod & material.....	13
4.1 Ideologianalys.....	13
4.2 Dimensioner.....	14
4.3 Operationalisering.....	14
4.3.1 Analysschema.....	16
4.4 Material.....	17
4.4.1 Urval.....	17
5. Analys.....	18
5.1 2002.....	18
5.1.1 Människosyn.....	18
5.1.2 Samhällsteori.....	19
5.1.3 Ekonomiska ideal.....	20
5.2 2007.....	21
5.2.1 Människosyn.....	21

5.2.2	Samhällsteori.....	22
5.2.3	Ekonomiska ideal.....	23
5.3	2011.....	24
5.3.1	Människosyn.....	24
5.3.2	Samhällsteori.....	25
5.3.3	Ekonomiska ideal.....	26
5.4	2013.....	27
5.4.1	Människosyn.....	27
5.4.2	Samhällsteori.....	28
5.4.3	Ekonomiska ideal.....	28
5.5	2018.....	28
5.5.1	Människosyn.....	28
5.5.2	Samhällsteori.....	29
5.5.3	Ekonomiska ideal.....	31
5.6	2022.....	32
5.6.1	Människosyn.....	32
5.6.2	Samhällsteori.....	33
5.6.3	Ekonomiska ideal.....	34
6.	Slutsatser & diskussion.....	35
7.	Vidare forskning.....	38
8.	Litteratur.....	39
8.1	Tryckta källor.....	39
8.2	Digitala källor.....	39

1. Inledning

Oktober 1904 bildas Allmänna Valmansförbundet av en krets högerriksdagsmän i Stockholm. Partiet kommer genom åren byta namn tre gånger men 1969 får partiet det namn som de lyder under idag, Moderata Samlingspartiet.¹

Moderaterna beskriver att de är ett parti vars ideologiska grund vid partiets grundande utgår från klassisk konservatism samt nationalism. Under åren sedan partiet bildades har dess ideologiska grunder dock kommit att successivt präglas av liberalism. Detta har lett till att partiet idag har sina ideologiska grunder i konservatismen och liberalismen.² Dagens Moderaterna följer en liberalkonservativ tradition vars politiska vision är att värna om var människas frihet, men partiet betonar även vikten av samhällets gemenskap och ansvar. Staten ska agera där den behövs genom institutioner som främjar det fria samhället vilket Moderaterna menar innebär att frihet och öppenhet ska kombineras med lag och ordning.³ Partiet själva skriver: "Vi är partiet för ordning och reda, som ser att staten inte ska vara överallt, men vara stark där den behövs som mest."⁴

Under 1928 när Arvid Lindman var partiledare fick liberalismen en allt mer framträdande ideologisk roll i partiet då marknadshushållningen var en central politisk ståndpunkt för högern. 1970 sköljer en ny liberaliseringsvåg över partiet när Gösta Bohman blir partiledare. Denna gång skärps de liberala tankarna inom partiet och individens frihet och marknadshushållning blir en motreaktion på socialdemokratin. Under Bohmans tid ökar väljarstödet avsevärt.⁵ Carl Bildt som var partiordförande 1986 till 1999 var en stark förespråkare för liberalismen men under Reinfeldts tid som partiledare anses Moderaternas idéer flyttas mer mot mitten.⁶ I riksdagsvalet 2002 får Moderaterna ett påtagligt försämrat väljarstöd och partiets resultat visar på ett bortfall av 7,6 procentenheter i jämförelse med valet 1998. Detta resulterar i att Fredrik Reinfeldt som blir ny partiledare leder partiet mot de

¹ Moderaterna, *Historia*, <https://moderaterna.se/om-moderaterna/partihistorik/> (hämtad: 12-11-2024).

² Moderaterna, *Historia*, <https://moderaterna.se/om-moderaterna/partihistorik/> (hämtad: 12-11-2024).

³ Moderaterna, *Om Moderaterna*, <https://moderaterna.se/om-moderaterna/> (hämtad: 12-11-2024).

⁴ Moderaterna, *Vår politik*, <https://moderaterna.se/var-politik/> (hämtad: 19-11-2024).

⁵ Nationalencyklopedin, *Moderata samlingspartiet*,

https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/moderata-samlingspartiet?utm_source=adwords&utm_medium=ppc&utm_term=&utm_campaign=&hsa_cam=20470753110&hsa_mt=&hsa_ver=3&hsa_src=x&hsa_ad=&hsa_net=adwords&hsa_tgt=&hsa_acc=4987336647&hsa_grp=&hsa_kw=&gad_source=1&gbraid=0AAADRHIIxK7rr4WPshsJRf9UwD3hGrR&gclid=Cj0KCOiAsOq6BhDuARIsAGQ4-zgwo9UMgJ1lJR0eU0QRRAlu6GRa8uQpB4nTqbwXgKr2XaEMaHI6SC8aAqMGEALw_wcB (hämtad: 13-12-2014).

⁶ Ann-Marie Ekengren & Henrik Oscarsson, *Ett liv efter Nya Moderaterna?*, 2015: <https://journals.lub.lu.se/st/article/view/12921/11559> (hämtad: 13-12-2024), s. 160.

”Nya Moderaterna”. Detta innebar att Moderaternas politik närmade sig Socialdemokraternas i välfärdsfrågor.⁷

Jan Hylén som gjort en studie på Moderata samlingspartiet under 1900-talet undrade i slutet av sin avhandling vad som händer med Moderaternas ideologiska arv från 1990 och framåt:

Vad händer med Moderata samlingspartiet i framtiden? I vilken riktning kan man tänka sig att partiets ideologi utvecklas? Kommer man att fortsätta på den inslagna liberala vägen eller försöka hitta tillbaka till sitt konservativa idéarv?⁸

Det ska denna studie undersöka.

1.1 Syfte & problemformulering

Syftet med denna studie är att undersöka hur Moderaterna, som är ett av Sveriges äldsta politiska partier, förhåller sig till sina ideologiska grunder vilka är konservatism och liberalism. Studien ämnar att undersöka partiet under 2000-talet. Motiveringen till denna tidsperiod är att det inte finns någon större forskning av dessa år utan att den tidigare forskningen undersöker partiet under 1900-talet. Genom att studera och analysera hur dessa två ideologier kommer till uttryck i partiets politiska dokument eftersträvar denna undersökning att synliggöra i vilken utsträckning ideologierna påverkat partiets politik. I denna studie är det således partiets manifesta ideologier som studeras då det är officiella dokument i form av valmanifest, handlingsprogram samt idéprogram vars innehåll analyseras vilket innehåller de manifesta partiideologierna.⁹ Denna studie strävar efter att tillföra kunskaper inom studiet av ett politiskt partis ideologiska utveckling över tid samt ideologiernas påverkan inom den politiska sfären i Sverige i dagens samhälle.

Problemformuleringen som ligger till grund för denna uppsats är hur Moderaterna förhåller sig till sitt ideologiska arv, liberalism och konservatism, genom att analysera i vilken utsträckning dessa ideologier kommer till uttryck i partiets politiska dokument.

⁷ Anders Lindbom, *Moderaterna och välfärdsstaten*, 2010: <https://journals.lub.lu.se/st/article/view/8208/7340> (hämtad: 11-12-2024), s. 146-148.

⁸ Jan Hylén, *Fosterlandet främst?: Konservatism och liberalism inom högerpartiet 1904-1985*, Stockholm: Norstedts juridikförlag: 1991, s. 264.

⁹ Hylén, *Fosterlandet främst?: Konservatism och liberalism inom högerpartiet 1904-1985*, s. 18.

1.2 Frågeställning

Baserat på studiens syfte och problemformulering är uppsatsens frågeställning således:

- *I vilken utsträckning präglar ideologierna liberalism och konservatism Moderaterna mellan åren 2002 och 2022?*

1.3 Disposition

Studien innehåller åtta avsnitt som kan delas in i tre övergripande delar: inledande del, huvuddel och avslutande del. Den inledande delen inkluderar avsnitten: *Inledning* som behandlar Moderaterna och partiets historia följt av syfte, frågeställning och tidigare forskning inom forskningsfältet. Avsnittet *Bakgrund* behandlar begreppet *ideologi* och dess definition i studiens kontext. Huvuddelen inkluderar avsnitten: *Teoretiskt ramverk* vilket definierar liberalism och konservatism i studien, följt av *Metod & material* där studiens metod och material presenteras, i denna del förklaras även hur operationaliseringen samt urvalet genomförts. Huvuddelen avslutas med studiens analys av materialet, under rubriken *Analys*. Analysen har strukturerats med hjälp av materialets tidsperioder och studiens analysverktyg, dimensioner. Den avslutande delen av studien inkluderar avsnitten: *Slutsatser & diskussion*, vilka presenterar de resultat som analysen genererat samt *Vidare forskning* där förslag på hur studien kan utvecklas lyfts, denna del avslutas med vilken litteratur och källmaterial som studien tillämpat under rubriken *Litteratur*.

1.4 Tidigare forskning

Två stora studier av Högerpartiet som senare blev Moderaterna kommer att lyftas som tidigare forskning i denna studie. Syftet med detta är att sätta denna uppsats i forskningsfältets kontext. De två omfattande avhandlingar som lyfts är: Jan Hyléns *Fosterlandet främst?: Konservatism och liberalism inom högerpartiet 1904-1985* från 1991 samt Stig-Björn Ljunggrens *Folkhemskapitalismen: högerens programutveckling under efterkrigstiden* från 1992.

1.4.1 Fosterlandet främst?

Jan Hylén är en forskare och har undervisat vid Stockholms universitet på den statsvetenskapliga institutionen. Hans avhandling *Fosterlandet främst?: Konservatism och liberalism inom högerpartiet 1904-1985* från 1991 behandlar Moderata samlingspartiets

ideologiska prägel mellan åren 1904 fram till 1985.¹⁰ Studien ämnar att undersöka partiets ideologier genom att urskilja vilka spår av liberalism respektive konservatism som finns i materialet samt vilken ideologi som dominerat under åren. Hylén utgår från fyra dimensioner: *människosyn, samhällsteori, ekonomiska ideal* samt *moraluppfattning*. Analysinstrumentet som tillämpas i syfte att operationalisera dimensionerna samt positionera partiets ideologiska ställning är parametrar. Dessa används för att urskilja det som kännetecknar liberala kontra konservativa tendenser i materialet. Parametrarna är följande: (i) *pessimistisk* eller *optimistisk människosyn*, (ii) *kollektivistisk* eller *individualistisk samhällssyn*, (iii) *ekonomisk individualism* eller *ekonomisk kollektivism* samt (iv) *individualistisk* eller *kollektivistisk etik*. Hyléns tolkning av ideologierna är att liberalismen präglas av optimism och individualism medan konservatism präglas av pessimism och kollektivism.¹¹

Hylén har avgränsat sin studie till tre politiska områden inom tidsperioden vilka är: jordbruk, social välfärd samt etiska och kyrkliga frågor. Tidsperioden för studien börjar 1904 men fokuserar främst på perioderna: 1915-1925, 1945-1955 och 1975-1985. Under den första perioden präglas partiet främst av konservatism men under de senare perioderna får individualismen allt mer inflytande vilket enligt Hylén påvisar liberalismens dominans i partiet.¹² Det resultat som Hyléns avhandling konstaterar är att liberalismen är den dominerande ideologin inom Moderata samlingspartiet under den valda tidsperioden då individualismen var mest framträdande i materialet. Hylén förtydligar själv att hans resultat dock inte kan förstås och förklaras som ytliga fenomen utan att det finns djupare orsaker till varför ideologiska skiftningar sker.¹³

1.4.2 Folkhems kapitalismen

Stig-Björn Ljunggren är en statsvetare från Uppsala universitet samt debattör och skribent för politiska krönikor.¹⁴ Ljunggrens doktorsavhandling i statsvetenskap *Folkhems kapitalismen: högerns programutveckling under efterkrigstiden* från 1992 undersöker högern i Sveriges ideologiska utveckling mellan åren 1940 och 1991. Studien fokuserar på hur olika konservativa riktningar inom partiet förhöll sig till välfärdsstaten och socialismen. De konservativa riktningar som Ljunggren studerade var: socialkonservatism,

¹⁰ Hylén, *Fosterlandet främst?: Konservatism och liberalism inom högerpartiet 1904-1985*, baksidestext.

¹¹ Hylén, *Fosterlandet främst?: Konservatism och liberalism inom högerpartiet 1904-1985*, s. 8-9.

¹² Hylén, *Fosterlandet främst?: Konservatism och liberalism inom högerpartiet 1904-1985*, s. 271-174.

¹³ Hylén, *Fosterlandet främst?: Konservatism och liberalism inom högerpartiet 1904-1985*, s. 253 & 264.

¹⁴ Stig-Björn Ljunggren, *Folkhems kapitalismen: högerns programutveckling under efterkrigstiden*, Stockholm: Tidens förlag: 1992, s. Främre försättsblad.

kulturkonservatism samt liberalkonservatism.¹⁵ Studiens metod är en idéanalys där Ljunggrens analysmodell benämns som trikotomi, vilket är de tre centrala ideologiska inriktningarna inom högern: socialkonservatism, kulturkonservatism och liberalkonservatism. Ljunggren placerar sedan med hjälp av studiens idéanalys in sitt material inom någon av de tre ideologiska inriktningarna i syfte att se hur dessa förhöll sig till välfärdsstaten. Studien handlade således om att undersöka hur de olika ideologiska strömningarna ställde sig till välfärdsstaten.¹⁶

Det resultat som Ljunggrens studie påvisar är att högern under efterkrigsperioden utvecklade sitt partis acceptans och värnande av välfärden vilket härledde till att högern i viss mån anpassade sin politik till den socialdemokratiska. Dock påvisar Ljunggrens avhandling att frihet på marknaden och framhävande av den privata sektorns centrala roll inom välfärden präglade högerens inställning till välfärdsstaten i hög utsträckning.¹⁷

2. Bakgrund

I denna del kommer begreppet ideologi att definieras i syfte att ge läsaren en förståelse för den fortsatta läsningen av studien. Vidare kommer de tre delar av ideologier som studien ämnar att undersöka att förklaras, dessa är centrala för studien i sin helhet.

2.1 Ideologi

Ideologi är ett begrepp som kommer från grekiskans “läran om idéer”.¹⁸

Nationalencyklopedin förklarar att begreppet ideologi har en central betydelse i modern politisk teori. Vidare definieras begreppet som en samhällsåskådning. Enligt denna definition refererar ideologi till en sammansättning av normer, värderingar och föreställningar.¹⁹ Detta innebär att ideologi betecknar ett system av tankar och idéer gällande hur samhället borde vara. Stig-Björn Ljunggren menar att ideologier grundas i tre olika element. För det första lyfter ideologin verkligheten och hur denna är konstruerad, vidare betecknar ideologin de värderingar som bör vara de centrala och ledande och till sist de rekommendationer som

¹⁵ Stig-Björn Ljunggren, *Folkhemskapitalismen: högerens programutveckling under efterkrigstiden*, s. 28-30.

¹⁶ Ljunggren, *Folkhemskapitalismen: högerens programutveckling under efterkrigstiden*, s. 26-30.

¹⁷ Ljunggren, *Folkhemskapitalismen: högerens programutveckling under efterkrigstiden*, s. 416-422.

¹⁸ Göran Bergström, & Kristina Boréus, (red.), *Textens mening och makt. Metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*, Lund: Studentlitteratur: 2018, s. 134.

¹⁹ Nationalencyklopedin, *Ideologi*, <https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/ideologi> (hämtad: 12-11-2024).

ideologin ger uttryck för.²⁰ I syfte att analysera och jämföra ideologier behöver man undersöka vad dessa ger uttryck för och vilka centrala kännetecken som de olika ideologierna ger uttryck för i viktiga politiska aspekter.²¹ Tre av dessa aspekter är *människosyn*, *samhällsteori* samt *ekonomiska ideal*.

Människosyn handlar om hur ideologierna ser på statens inflytande över individens liv. Detta berör i vilken utsträckning staten anses ha rätten att ingripa i andra människors liv och i vilken utsträckning människor kan kontrolleras av staten enligt de olika ideologierna. *Människosyn* behandlar även ideologiernas syn på människan som varelse.²² *Samhällsteori* behandlar ideologiernas syn på hur samhället på det mest optimala sättet styrs och vilka medel som krävs i syfte att förändra samhället till det bättre.²³ *Ekonomiska ideal* refererar till hur ideologierna ställer sig i frågor som berör ekonomi och näringsliv samt hur dessa bör organiseras.²⁴

3. Teoretiskt ramverk

I detta avsnitt kommer de teorier som tillämpas i denna studie att presenteras och definieras. Teorierna beskrivs övergripande och redogörs med avstamp i de dimensioner som ligger till grund för studien. Det är omfattande ideologier med många olika tänkare och förgreningar men dessa har skalats ned med avsikt att urskilja de typiska och centrala dragen.

3.1 Liberalism

“Frihet, Jämlikhet, Äganderätt.”²⁵

Nationalencyklopedin beskriver liberalism som en politisk ideologi vars centrala fokus är varje individs frihet. Denna frihet refererar till två olika definitioner, den första berör att vara fri från tvång vilket innebär en frihet från förtryck, censur och tortyr. Denna definition lyfter även rätten till politisk frihet och rörelsefrihet. Den andra definitionen av frihet inom liberalismen är rätten till valfrihet, vilket innebär att människor har rätten att göra sina egna livsval i form av arbete, bostadsort, företagande och konsumtion.²⁶

²⁰ Stig-Björn Ljunggren, *Ideologier*, Stockholm: Hjalmarson & Högberg Bokförlag: 2008, s. 11-14.

²¹ Reidar Larsson, *Politiska ideologier i vår tid*, Lund: Studentlitteratur: 2014, s. 22.

²² Reidar Larsson, *Politiska ideologier i vår tid*, s. 22.

²³ Reidar Larsson, *Politiska ideologier i vår tid*, s. 22.

²⁴ Larsson, *Politiska ideologier i vår tid*, s. 22.

²⁵ Ljunggren, *Ideologier*, s. 23.

²⁶ Nationalencyklopedin, *Liberalism*,

<https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/liberalism> (hämtad: 12-11-2024).

3.1.1 Människosyn

Liberalismens syn på människan betonar varje individs rätt till frihet och autonomi. Detta innebär att ideologin är emot statligt förtryck och detta kan motverkas genom instiftade konstitutioner som skyddar individens rättigheter och friheter.²⁷ Jämlikhet är även en central tanke inom den människosyn som liberalismen predikar.²⁸ Liberalismen är en stark förespråkare för individualism där människan ses som rationell och självständig. Detta innebär att liberalismen tillförlitar sig på att varje människa har kapacitet att fatta egna beslut om sitt eget liv.²⁹

3.1.2 Samhällsteori

Liberalismens samhällsteori präglas av en begränsad stat vars huvudsakliga funktion är att bereda trygghet åt individerna. Liberala tänkare menar att staten inte är överordnad medborgarna utan har samma rättig- och skyldigheter som individerna har gentemot varandra. Staten är till för att tjäna de behov medborgarna önskar och eftersträvar. Liberalismen uppmuntrar till politisk pluralism och mångfald då liberala tänkare strävar efter en politisk marknad som motsvarar den marknadsekonomi liberalismen förespråkar.³⁰

3.1.3 Ekonomiska ideal

Liberalismen förespråkar marknadsekonomi vilket är ett ekonomiskt system som präglas av att marknaden är det som styr, en fri och global marknad förespråkas. Marknadsekonomi anses påverka människors frihet och motverka kränkning av individens rättigheter, därav råder en individualistisk syn även inom den ekonomiska sfären.³¹ Marknadsekonomi propagerar även för möjligheterna till privata och egenägda företag samt enskild äganderätt.³² Detta innebär att den ekonomiska läran inom liberalismen tar avstånd från att staten styr marknaden. Den nya ekonomiska teorin inom liberalismen som växte fram under 1920- och 1930-talen menade dock att politiker och staten har en central roll i syfte att påverka konjunkturen genom olika strategier. Detta innebär att trots liberalismens prägel av en helt fri

²⁷ Ljunggren, *Ideologier*, s. 35.

²⁸ Larsson, *Politiska ideologier i vår tid*, s. 34.

²⁹ Larsson, *Politiska ideologier i vår tid*, s. 32-33 & Ljunggren, *Ideologier*, s. 36.

³⁰ Ljunggren, *Ideologier*, s. 37-38.

³¹ Ljunggren, *Ideologier*, s. 33-34.

³² Larsson, *Politiska ideologier i vår tid*, s. 40-41. & Nationalencyklopedin, *Marknadsekonomi*, <https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/marknadsekonomi> (hämtad: 18-11-2024).

marknad så kan staten komma att behöva bestämma regleringar, påverka balanseringen av budgeten samt inrätta offentliga jobb med marknadslön.³³

3.2 Konservatism

“Vi ska förändra för att kunna bevara.”³⁴

Nationalencyklopedin beskriver konservatism som en ideologi vars centrala fokus handlar om att bevara och skydda.³⁵ Denna ideologi värnar om bevarandet av det gamla samhällets viktiga delar.³⁶ Konservatismen präglas av de kulturella och politiska traditioner som finns inom den egna nationen och huruvida bestående dessa är genom historien är avgörande för hur dessa bör förvaltas och bevaras.³⁷

3.2.1 Människosyn

Konservatismen präglas av en pessimistisk människosyn i den bemärkelse att individen ses som bräcklig, detta innebär enligt konservativa att normer krävs som ett stöd för människan. Dessa normer är ett arv från tidigare generationers förenade lärdomar, traditioner samt religiösa historia. Familjen har även en central roll inom konservatismen i syfte att bevara och föra vidare dessa normer. Eftersom människan enligt konservatismen är bräcklig och ofullkomlig krävs institutioner och normer som beprövats under generationer i syfte att begränsa den bräckliga individen från att påverka samhället negativt, förändringar bör således ske långsamt för att skydda samhället. Detta innebär att det finns en kollektivistisk människosyn då nationen och dess inneboende sociala ordning och funktionalitet prioriteras framför individen och dennes frihet.³⁸

3.2.2 Samhällsteori

Inom konservatismen präglas samhället av den egna nationen och dess säkerhet. Staten är auktoritär vad gäller försvar och rättsväsende.³⁹ De värden som konservatismen främst förespråkar är tradition, kultur, arv och religion. Detta innebär att de politiska och kulturella traditioner som finns inom nationen är det centrala inom konservatismen. Ideologin menar att

³³ Larsson, *Politiska ideologier i vår tid*, s. 40-41.

³⁴ Ljunggren, *Ideologier*, s. 23.

³⁵ Nationalencyklopedin, *Konservatism*, <https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/konservatism> (hämtad: 12-11-2024).

³⁶ Larsson, *Politiska ideologier i vår tid*, s. 12.

³⁷ Larsson, *Politiska ideologier i vår tid*, s. 47.

³⁸ Larsson, *Politiska ideologier i vår tid*, s. 48-50.

³⁹ Larsson, *Politiska ideologier i vår tid*, s. 49-50.

förändring bör ske långsamt och varsamt, det som överlevt historiskt ska bevaras då det oanvändbara reducerats bort under generationer och det värdefulla består. Detta innebär att traditioner och institutioner som fungerat genom tiden ska bevaras.⁴⁰

3.2.3 Ekonomiska ideal

Konservatismen förespråkar och värnar om rätten till enskilt ägande och är emot politisk styrning av den ekonomiska marknaden. Detta menar konservativa bidrar till ekonomisk tillväxt.⁴¹ Konservatismen anser att marknadsekonomi är det optimala men begränsat till det egna landets traditioner och näringsliv. Detta innebär att statens uppgift vad gäller ekonomi handlar om att värna, förvalta och skydda landets egna tillgångar, resurser och företag utan att styra dess marknad.⁴² Konservatismen präglas av långsiktighet och stabilitet där en kollektivistisk syn råder. Resurserna i samhället ska nyttjas gemensamt för samhällets bästa, planekonomi är dock inte ett alternativ.⁴³

4. Metod & material

Detta avsnitt ämnar att presentera studiens metod samt tillvägagångssättet för hur denna kommer att tillämpas. Vidare kommer det material som studien undersöker att diskuteras samt de urval som gjorts.

4.1 Ideologianalys

Ideologi kan definieras på många olika sätt, detta innebär att det är viktigt för de som använder sig av en ideologianalys att ge begreppet en tydlig definition i undersökningen för att ge läsaren en förståelse av vad ideologi syftar till i just denna studie. Begreppet bör då ges en tolkning som gör att syftet med undersökningen stöds. I min undersökning kommer begreppet att referera till det som definieras som *övergripande ideologier*. Denna definition handlar om politiska ideologier som är övergripande vilket innebär att dessa bottenar i skilda ideal och vilka resurser som krävs för att uppfylla ideologins mål. Denna utgångspunkt av ideologi kan hjälpa till att analysera politiska föreställningar. Ideologier har en central roll inom statsvetenskap då dessa kan bidra med kunskap om människors världsåskådning, målsättningar samt drivkrafter. Idéer kan utforskas och analyseras i material som exempelvis

⁴⁰ Larsson, *Politiska ideologier i vår tid*, s. 47.

⁴¹ Larsson, *Politiska ideologier i vår tid*, s. 53.

⁴² Ljunggren, *Ideologier*, s. 34.

⁴³ Larsson, *Politiska ideologier i vår tid*, s 47 & Ljunggren, *Ideologier*, s. 34.

politiska dokument, vilket är fallet i denna studie. Ideologianalys handlar således om att sortera och kategorisera tankar och idéer med hjälp av material som ger uttryck för ideologiska budskap i syfte att analysera de underliggande föreställningarna och åsikterna.⁴⁴

4.2 Dimensioner

I denna undersökning kommer dimensioner att tillämpas som analysverktyg. Detta analysverktyg handlar om att “bryta ned” ideologierna i dimensioner genom att välja ut de mest centrala områdena inom en ideologi för att sedan se hur denna positionerar sig till det som dimensionen avser undersöka. I de övergripande ideologierna, konservatism och liberalism i detta fall, placerar dessa sig på olika sätt för de dimensioner som avses undersökas.⁴⁵ I studier med ideologianalys som metod och dimensioner som analysverktyg inleds processen med att välja ut några aspekter inom en ideologi som är centrala för att kunna besvara forskningsfrågan. Vidare konstrueras sedan mätinstrument för vardera dimension för att i analysen sedan kunna placera in yttranden från materialet längs den skala eller schema som arbetats fram som analysverktyg.⁴⁶ Denna studie utgår från och inspireras av de dimensioner som statsvetaren Jan Hylén tillämpat i sin forskning *Fosterlandet främst?: Konservatism och liberalism inom högerpartiet 1904-1985* vilka är följande: *människosyn, samhällsteori* samt *ekonomiska ideal*.⁴⁷ Dessa dimensioner kommer att fungera som hjälpmedel i syfte att analysera och kategorisera de idéer som finns i de valmanifest, handlingsprogram och idéprogram som utgör studiens material.

4.3 Operationalisering

Det är viktigt att definiera de begrepp och teorier som används i en studie i syfte att legitimera tillämpningen av dessa i studiens kontext, detta benämns som operationalisering. Operationalisering innebär således att göra begrepp mätbara genom operationella indikatorer, vilket är det material som legitimerar definitionen av begreppet. Kvaliteten och validiteten påverkas av huruvida starka och systematiska dessa operationella indikatorer är, det vill säga att indikatorerna mäter det de avser att mäta, är konsekventa samt tydligt definierade.⁴⁸

⁴⁴ Bergström & Boréus, *Textens mening och makt. Metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*, s. 134-138.

⁴⁵ Bergström & Boréus, *Textens mening och makt. Metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*, s. 153-155.

⁴⁶ Bergström & Boréus, *Textens mening och makt. Metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*, s. 170.

⁴⁷ Hylén, *Fosterlandet främst?: Konservatism och liberalism inom högerpartiet 1904-1985*, s. 8.

⁴⁸ Peter Esaiasson, Mikael Giljam, Henrik Oscarsson, Ann Towns & Lena Wängnerud, *Metodpraktikan: Konsten att studera samhälle, individ och marknad*, Stockholm: Norstedts juridikförlag: 2017 s. 56-58.

I denna studie så har operationaliseringen gjorts genom ett analyschema. Då jag i denna studie utgick från de dimensioner som Jan Hylén använde sig av i sin studie så var mina övergripande teman redan fastslagna vid början av operationaliseringsprocessen. Denna process inleddes således med att studera de övergripande teman som fanns inom vardera ideologi för att vidare identifiera dessa och utveckla dem till mätbara instrument. För det första behövde dimensionerna specificeras, vad ämnar vardera dimension att undersöka i denna studie? Vidare behövde jag finna spår av dessa dimensioner i vardera ideologi för att kunna placera de centrala tankarna och idéerna inom någon av de tre dimensionerna. Detta genererade indikatorer inom vardera dimension som placerades i analyschemat. Dessa indikatorer fungerar som mätinstrument och hjälper mig vid läsningen samt analysen av det valda materialet.

4.3.1 Analysschema

	<i>Liberalism</i>	<i>Konservatism</i>
Människosyn	Optimistisk syn på människan. Människan är rationell och självständig. Individualistisk syn. Frihet och autonomi. Jämlikhet. Emot statligt förtryck. ⁴⁹	Pessimistisk syn på människan. Människan är bräcklig och ofullkomlig. Normer och traditioner är ett stöd för individen. Familjen central. Kollektivistisk syn. Institutioner för att motverka individens negativa påverkan. ⁵⁰
Samhällsteori	Den viktigaste enheten individen, individualism. ⁵¹ Pluralism och mångfald. Begränsad stat, lite inblandning. Stat och medborgare jämlika. ⁵²	Den viktigaste enheten nationen, kollektivism. ⁵³ Bevara traditioner och institutioner. Varsam förändring. Tradition, kultur, religion och arv centralt. Stark stat inom försvar och rättsväsende för att skydda nationen och medborgarna. ⁵⁴
Ekonomiska ideal	Marknadsekonomi, motverka statlig styrning. Fri och global marknad. ⁵⁵ Ekonomisk individualism. ⁵⁶ Staten får skydda marknaden. Privata företag och enskild äganderätt. ⁵⁷	Marknadsekonomi, motverka statlig styrning. Staten får skydda och förvalta nationens resurser. Privata företag och enskild äganderätt. ⁵⁸ Långsiktighet och stabilitet. ⁵⁹ Ekonomisk kollektivism. ⁶⁰

⁴⁹ Larsson, *Politiska ideologier i vår tid*, s. 32-33 & Ljunggren, *Ideologier*, s. 36.

⁵⁰ Larsson, *Politiska ideologier i vår tid*, s. 48-50.

⁵¹ Larsson, *Politiska ideologier i vår tid*, s. 36.

⁵² Ljunggren, *Ideologier*, s. 37-38.

⁵³ Larsson, *Politiska ideologier i vår tid*, s. 49.

⁵⁴ Larsson, *Politiska ideologier i vår tid*, s. 47.

⁵⁵ Larsson, *Politiska ideologier i vår tid*, s. 40-41.

⁵⁶ Ljunggren, *Ideologier*, s. 33-34.

⁵⁷ Larsson, *Politiska ideologier i vår tid*, s. 40-41.

⁵⁸ Ljunggren, *Ideologier*, s. 34 & Larsson, *Politiska ideologier i vår tid*, s. 53.

⁵⁹ Larsson, *Politiska ideologier i vår tid*, s. 47.

⁶⁰ Larsson, *Politiska ideologier i vår tid*, s. 47 & Ljunggren, *Ideologier*, s. 34.

4.4 Material

I denna uppsats ligger valmanifest, handlingsprogram samt idéprogram från Moderaterna som grund för studien. Då syftet med denna studie är att undersöka hur Moderaternas politik präglats av partiets ideologiska grunder så anser jag att politiska dokument från partiet är ett lämpligt material att tillämpa i syfte att se hur partiets politik speglar och representerar sina ideologier. Valmanifesten, handlingsprogrammet och idéprogrammen har hämtats från Svensk nationell datatjänst, SND, vilket är en sida vars syfte är att stödja och bevara tillgängligheten till forskningsdata och tillhörande material. SND bedrivs av flertalet universitet och högskolor samt forskande organisationer i Sverige.⁶¹

4.4.1 Urval

En viktig del i forskningsprocessen är att välja ut ett material som är av relevans för studien, materialet bör dessutom avgränsas till en rimlig mängd. Detta medför att ett urval måste göras. Urvalet har ett värde i huruvida resultaten i studien sedan kan generaliseras.⁶² I denna studie eftersträvas dock ingen generaliserbarhet utan istället fokuserar studien på att skapa en representativ bild av partiets ideologiska förankring under tidsperioden. Det material som används i studien är från tidsperioden: 2002 till 2022. Valet av denna tidsavgränsning motiveras med att studien ämnar att undersöka Moderaternas politik under 2000-talet, därav är det första politiska dokumentet ett valmanifest från 2002 då detta var det första valet under detta sekel och 2022 var det senaste.

Det är dock viktigt att notera att tre av valåren under denna period exkluderas i denna studie, valmanifesten från 2006, 2010 samt 2014. Dessa tre valår har exkluderats då dessa valmanifest har varit Alliansens vilket innebär att det är fyra partiers ideologier som representeras i dokumenten. Med grund i detta har andra politiska dokument från Moderaterna inkluderats i denna studie i syfte att fylla det glapp som uppstått på grund av Alliansen. Ett handlingsprogram från 2007 används istället för ett valmanifest för valet 2006, ett idéprogram från 2011 istället för valmanifestet från 2010 samt ett idéprogram från 2013 istället för valmanifestet för valet 2014. Syftet med detta är att kunna ge en representativ bild av partiets ideologiska prägel i sin politik då denna studie ämnar att enbart undersöka Moderaternas ideologier. Genom att inkludera annat material som ger uttryck för

⁶¹ Svensk nationell datatjänst, *Om oss*, <https://snd.se/sv/om-oss> (hämtad: 14-11-2024).

⁶² Bergström & Boréus, *Textens mening och makt. Metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*, s. 55-56.

Moderaternas ideologier i syfte att täcka de tidsperioder vars valmanifest exkluderats anses studien inte riskera att få ett snedvridet urval då ingen längre tidsperiod är under- eller överrepresenterad.⁶³

5. Analys

I denna del analyseras de politiska dokument som studien baseras på. Analysen är strukturerad efter och genomförs med hjälp av de dimensioner som presenterades i analyschemat.

5.1 2002

Moderaternas valmanifest för riksdagsvalet 2002.

5.1.1 Människosyn

I Moderaternas valmanifest 2002 behandlas partiets syn på huruvida politiken ska styra över människors liv. Texten präglas av frihet, människors rätt till autonomi samt frigörelse. Partiet fokuserar på att människor själva ska ha möjligheten att göra sina egna livsval och ett marknadsstyrt samhälle anses bidra till samt främja individens frihet.⁶⁴ Valmanifestet belyser en optimistisk syn på människans förnuft och kapacitet. Partiet uttrycker genomgående att människan ska ha rätten över sitt eget liv och sina val. Individens egen makt stärks genom egen kraft och för detta krävs tillit till den enskilda individens förmåga. Moderaterna betonar att samhället bör ta tillvara på individers olika kunskaper och förmågor.⁶⁵ Partiet skriver: "Större frihet ska erbjudas den enskilde att ta initiativ och eget ansvar och ökade möjligheter att välja."⁶⁶

Valmanifestet belyser även familjens roll i samhället och framhåller familjen som en viktig del. Texten uppmärksammar att staten ska respektera de val som görs av individer eller i grupper av nära och kära. Detta handlar om statens roll att underlätta och främja familjens

⁶³ Matthew David & Carole D. Sutton, *Samhällsvetenskaplig metod*, Lund: Studentlitteratur: 2016 s. 195.

⁶⁴ Svensk nationell datatjänst, *Frihet för Sverige*, <https://snd.se/sv/vivill/party/m/v/2002> (hämtad: 05-11-2024), s. 1-3.

⁶⁵ Svensk nationell datatjänst, *Frihet för Sverige*, <https://snd.se/sv/vivill/party/m/v/2002> (hämtad: 05-11-2024), s. 1-8.

⁶⁶ Svensk nationell datatjänst, *Frihet för Sverige*, <https://snd.se/sv/vivill/party/m/v/2002> (hämtad: 05-11-2024), s. 3.

förmåga att kunna styra sina livsmönster själva.⁶⁷ Partiet skriver: “En modern familjepolitik ska utgå från respekt för de livsmönster som den enskilde väljer, ensam eller tillsammans med sina allra närmaste.”⁶⁸ Detta kan i min mening tolkas som att stärka familjens roll i samhället för att respektera det traditionella livsmönstret i samhället, vilket är en central idé inom konservatismen. Trots detta, med familjen som en central roll vilket oftast förknippas med konservatismen, så fokuserar Moderaterna på hur familjepolitiken ska främja och stödja frihet och självständighet vilket är mer typiskt liberala idéer.

Den syn på individen som partiet sprider speglar enligt denna analys en optimistisk syn på människan då frihet och eget ansvar innebär en tillit till individen och dennes förmåga att fatta beslut som är rätt för individen själv. Trots att det finns inslag av konservativa idéer så fokuserar texten i högre grad på liberala värden med individen och dennes förmåga att göra egna livsval utan statlig inblandning som fokus. Med utgångspunkt i detta anses en liberalistisk syn dominera Moderaternas människosyn i valmanifestet från 2002.

5.1.2 Samhällsteori

I Moderaternas valmanifest 2002 råder en stark syn på att individen ska ha rätten att bestämma över sitt eget liv utan inblandning från staten eller kommunen. Det finns en stark betoning på att individen är den centrala enheten i samhället, där staten och den politik som bedrivs är till för att ge människor rätt förutsättningar att kunna bestämma över sitt eget liv.⁶⁹ Partiet uttrycker att statens ansvar i samhället är att värna om landets medborgare och skriver: “Statens mest grundläggande uppgift är att skydda sina medborgare till liv och egendom.”⁷⁰ Vidare menar Moderaterna att partiet vill ha en politik som prioriterar individen och i valmanifestet står det: “Vi vill bryta med den samhällsutveckling som sätter systemen före människorna.”⁷¹

⁶⁷ Svensk nationell datatjänst, *Frihet för Sverige*, <https://snd.se/sv/vivill/party/m/v/2002> (hämtad: 05-11-2024), s. 8.

⁶⁸ Svensk nationell datatjänst, *Frihet för Sverige*, <https://snd.se/sv/vivill/party/m/v/2002> (hämtad: 05-11-2024), s. 8.

⁶⁹ Svensk nationell datatjänst, *Frihet för Sverige*, <https://snd.se/sv/vivill/party/m/v/2002> (hämtad: 05-11-2024), s. 1-8.

⁷⁰ Svensk nationell datatjänst, *Frihet för Sverige*, <https://snd.se/sv/vivill/party/m/v/2002> (hämtad: 05-11-2024), s. 7.

⁷¹ Svensk nationell datatjänst, *Frihet för Sverige*, <https://snd.se/sv/vivill/party/m/v/2002> (hämtad: 05-11-2024), s. 2.

Valmanifestet präglas således tydligt av en individualistisk syn där individen ses som den primära enheten. Staten ska inte vara överordnad individen utan finnas som ett skydd för att upprätthålla den frihet och autonomi som partiet predikar. Detta är enligt denna analys tecken på en liberal samhällsteori. Det finns dock inslag av konservativa drag gällande statens ansvar att skydda sina medborgare men även denna ståndpunkt är enligt mig mer präglad av en liberal syn då den fokuserar på att skydda individen snarare än nationen.

5.1.3 Ekonomiska ideal

I Moderaternas valmanifest 2002 finns det idéer av partiets politik med fokus på ekonomi. Texten påvisar inslag av både liberalism och konservatism. Ekonomi- och skattepolitiken fokuserar i hög grad på individens frihet i form av begränsad statlig styrning med fokus på att statens ansvar är att skydda landets ekonomi med hjälp av bland annat budgetpolitiken och sänkta skatter. Moderaterna betonar värdet i att sänka skatterna med en motivering som påvisar liberalismens prägel i partiets politik.⁷² “De höga skatterna inskränker friheten och begränsar valfriheten.”⁷³ Skattepolitiken ger även uttryck för att motverka statlig styrning av individens ekonomi då partiet skriver: “Varje människa själv ska disponera frukterna av sitt arbete och kunna forma sitt liv av egen kraft.”⁷⁴ Detta visar på en individualistisk syn på ekonomipolitiken vilket liberalismen ger uttryck för.

Det går även att urskilja konservativa tendenser i Moderaternas politik inom den ekonomiska kontexten. Valmanifestet betonar långsiktighet och stabilitet vilket är centrala element inom den konservativa ideologin. Partiet lyfter långsiktighet och stabilitet genom att skriva om stabila offentliga finanser och skattepolitik som är en del av ett långsiktigt reformarbete.⁷⁵

Moderaternas ekonomiska ideal under 2002 innehåller således inslag av liberalism, i form av en skatte- och finanspolitik som främjar individens frihet medan de konservativa inslagen som finns påpekar långsiktigt arbete och stabilitet. De liberala inslagen i texten anser jag

⁷² Svensk nationell datatjänst, *Frihet för Sverige*, <https://snd.se/sv/vivill/party/m/v/2002> (hämtad: 05-11-2024), s. 3-4.

⁷³ Svensk nationell datatjänst, *Frihet för Sverige*, <https://snd.se/sv/vivill/party/m/v/2002> (hämtad: 05-11-2024), s. 3.

⁷⁴ Svensk nationell datatjänst, *Frihet för Sverige*, <https://snd.se/sv/vivill/party/m/v/2002> (hämtad: 05-11-2024), s. 3.

⁷⁵ Svensk nationell datatjänst, *Frihet för Sverige*, <https://snd.se/sv/vivill/party/m/v/2002> (hämtad: 05-11-2024), s. 3.

dock är överordnade de konservativa tendenser som går att urskilja då valmanifestets ekonomiska ideal främst belyser ekonomisk individualism då skattesänkningar anses öka den enskilda individens frihet.

5.2 2007

Moderaternas handlingsprogram från 2007.

5.2.1 Människosyn

I Moderaternas handlingsprogram från 2007 belyser partiet sin syn på individen, genomgående betonas individens ansvar och rättigheter. Texten betonar individens rätt till frihet och lika rättigheter med betoning på att alla ska ha rätten att styra över sitt eget liv oavsett bakgrund. I ett fritt samhälle ska människors fri- och rättigheter skyddas genom att minska statens inblandning och detta menar Moderaterna att deras politik strävar efter.⁷⁶

Partiet skriver: "I ett fritt och öppet samhälle är möjligheterna som störst att kunna förverkliga sina drömmar och bli respekterad för den man är."⁷⁷ Handlingsprogrammet ger uttryck för liberala idéer om individuell frihet, det går även att urskilja en optimistisk syn på människan då partiet enligt min analys lyfter människan som rationell i bemärkelsen att partiet anser att människan är kapabel till att fatta egna beslut och göra det som är bäst för individen själv utan statligt förtryck.

Moderaterna betonar dock att det ska finnas ett gemensamt skyddsnät där staten bär ett ansvar.⁷⁸ Partiet skriver:

Alla människor har ett ansvar för sitt eget liv. Men ibland, av olika skäl, klarar man sig inte ensam eller orkar ta ansvar för sina närmaste. Då behövs ett skyddsnät som ger trygghet men också ger stöd för att kunna ta sig ur utanförskapet.⁷⁹

⁷⁶ Svensk nationell datatjänst, *Moderaternas handlingsprogram - Vår tids arbetarparti*, <https://snd.se/sv/vivill/party/m/h/2007> (hämtad: 02-12-2024), s. 3-12.

⁷⁷ Svensk nationell datatjänst, *Moderaternas handlingsprogram - Vår tids arbetarparti*, <https://snd.se/sv/vivill/party/m/h/2007> (hämtad: 02-12-2024), s. 4.

⁷⁸ Svensk nationell datatjänst, *Moderaternas handlingsprogram - Vår tids arbetarparti*, <https://snd.se/sv/vivill/party/m/h/2007> (hämtad: 02-12-2024), s. 33.

⁷⁹ Svensk nationell datatjänst, *Moderaternas handlingsprogram - Vår tids arbetarparti*, <https://snd.se/sv/vivill/party/m/h/2007> (hämtad: 02-12-2024), s. 33.

Texten belyser en socialpolitik som strävar efter att hantera utanförskap och bidragsberoende genom insatser som hjälper människor att kunna försörja sig själva.⁸⁰ Detta kan tolkas som en konservativ idé då institutioner behövs för människan när den är bräcklig i syfte att bevara samhällets stabilitet.

Handlingsprogrammet innehåller enligt denna analys främst liberala tankar där individens frihet och rättigheter är mest framträdande. Politiken bör anpassas efter dessa värderingar men även ge utrymme för att värna om gemenskap och kunna hantera människan som kan vara bräcklig vilket kan anses som ett konservativt inslag.

5.2.2 Samhällsteori

I Moderaternas handlingsprogram från 2007 behandlas partiets syn på samhället och dess syfte. Texten präglas av den enskilde individens skydd och hur statens uppgift är att främja och värna om de grundlagar som skyddar människans fri- och rättigheter.⁸¹ Partiet skriver: “Grundlagen måste tillförsäkra varje människas alla grundläggande fri- och rättigheter.”⁸²

Moderaterna understryker att staten och dess medborgare ska vara jämlika inför lagen.

Handlingsprogrammet utgår genomgående från individen och hur olika sektorer i samhället bör se till individens bästa, detta gäller exempelvis sjukvård, utbildning, barn- och äldreomsorg. Mångfald och pluralism framträder som centrala delar av partiets vision av ett bra samhälle som främjar de fri- och rättigheter som Moderaterna predikar. Främjandet av valmöjligheter genom ett marknadsstyrt samhälle av offentliga tjänster anser partiet stärka människors frihet då individen kan göra egna val utan statlig inblandning.⁸³

I min mening är handlingsprogrammet starkt präglad av en liberal syn på samhället där individen är den centrala enheten. Pluralism och mångfald anses stärka de demokratiska värden som partiet värnar om, människors rätt till frihet och låg statlig inblandning. Partiet

⁸⁰ Svensk nationell datatjänst, *Moderaternas handlingsprogram - Vår tids arbetarparti*, <https://snd.se/sv/vivill/party/m/h/2007> (hämtad: 02-12-2024), s. 33.

⁸¹ Svensk nationell datatjänst, *Moderaternas handlingsprogram - Vår tids arbetarparti*, <https://snd.se/sv/vivill/party/m/h/2007> (hämtad: 02-12-2024), s. 39-40.

⁸² Svensk nationell datatjänst, *Moderaternas handlingsprogram - Vår tids arbetarparti*, <https://snd.se/sv/vivill/party/m/h/2007> (hämtad: 02-12-2024), s. 39.

⁸³ Svensk nationell datatjänst, *Moderaternas handlingsprogram - Vår tids arbetarparti*, <https://snd.se/sv/vivill/party/m/h/2007> (hämtad: 02-12-2024), s. 24-39.

fokuserar på hur politiken ska främja dessa värden och stärka individens frihet. Enligt min analys av texten innebär det att Moderaternas samhällsteori 2007 följer liberalismens idéer.

5.2.3 Ekonomiska ideal

I Moderaternas handlingsprogram från 2007 med fokus på ekonomi betonas marknadsekonomin som ett centralt element.⁸⁴ Då både liberalismen och konservatismen förespråkar marknadsekonomi måste incitamenten för marknadsekonomi analyseras i syfte att kunna göra en distinktion mellan de olika ideologiernas dominans i frågan. Moderaterna menar att marknadsekonomin bör sättas i en global kontext då internationell konkurrens påverkar landets ekonomi. Samarbeten på den internationella arenan är baserat på detta viktigt för landets ekonomi enligt partiet.⁸⁵ Detta påvisar ett liberalt förhållningssätt på marknadsekonomi.

Handlingsprogrammet uttrycker dock:

Sverige behöver en satsning på ny- och tillväxtföretagande byggd på svensk innovationskraft. En grund för långsiktig tillväxt i Sverige ska byggas genom en kraftfull satsning på forskning och utveckling, samt genom ett fokuserat program för att öka möjligheterna till att denna forskning ska kunna kommersialiseras i Sverige. En kraftfull innovations- och nyföretagarpolitik är avgörande för ett lands konkurrenskraft på längre sikt.⁸⁶

Denna inställning fokuserar på statens roll att värna, stödja och utveckla de resurser och inhemska förutsättningar som finns i Sverige. Detta påvisar enligt min mening konservativa tendenser av marknadsekonomin.

Moderaternas ekonomiska politik talar ur ett liberalt perspektiv för att Moderaternas marknadsekonomi främjar en global och fri marknad där statens uppgift är att skapa rätt förutsättningar. Moderaternas ekonomiska ideal påvisar å andra sidan även konservativa inslag i form av att värna och främja landets egna tillgångar i en global kontext. Moderaternas ekonomiska ideal under 2007 innehåller således inslag av både liberalism och konservatism

⁸⁴Svensk nationell datatjänst, *Moderaternas handlingsprogram - Vår tids arbetarparti*, <https://snd.se/sv/vivill/party/m/h/2007> (hämtad: 02-12-2024), s. 4.

⁸⁵ Svensk nationell datatjänst, *Moderaternas handlingsprogram - Vår tids arbetarparti*, <https://snd.se/sv/vivill/party/m/h/2007> (hämtad: 02-12-2024), s. 14-15.

⁸⁶ Svensk nationell datatjänst, *Moderaternas handlingsprogram - Vår tids arbetarparti*, <https://snd.se/sv/vivill/party/m/h/2007> (hämtad: 02-12-2024), s. 16.

men enligt min bedömning är liberalismens prägel tydligast. Detta baseras på att det centrala värdet av den globala och fria marknaden går att urskilja, vilket är centralt inom liberalismen.

5.3 2011

Moderaternas idéprogram från 2011.

5.3.1 Människosyn

I Moderaternas idéprogram från 2011 framgår partiets syn på individen och statens rätt att styra människan. Partiet skriver: “Våra värderingar kommer ur vår människosyn. Människan besitter en inre förmåga att utvecklas och bara genom frihet kan denna förmåga komma till sin rätt.”⁸⁷ Partiet skriver att det mest värdefulla värdet är frihet. Statens roll är att stödja människans frihet och inte inskränka detta värde. Moderaternas syn på människan grundas i en optimistisk syn då tilltron till individen och dess kapacitet belyses i texten. Dock förklarar partiet att människan är bräcklig och att få stöd i svåra situationer är viktigt.⁸⁸ I texten står det:

Ingen människa är allt igenom stark eller svag, emotionell eller rationell, egoistisk eller osjälvisk. Den egna drivkraften med eller utan hjälp från andra kan få människor att överkomma problem och resa sig ur svårigheter. Människan kan gå från att vara oberoende, till att behöva hjälp av andra.⁸⁹

Moderaterna menar baserat på detta att skydd och trygghet är viktigt i samhället, som stöd för individen. Statens uppgift är således att ge utrymme för människans frihet men stötta individer när det behövs. I min mening belyser partiet frihet och rätten att utvecklas utan statlig inblandning vilket är liberala tankar. Partiet menar dock att staten bör bistå med trygghet och stöd som olika typer av institutioner när människor befinner sig i svåra situationer vilket går i linje med konservativa tankar. Baserat på detta anser denna analys att en liberal syn dominerar idéprogrammet då individens frihet och statens ansvar att främja detta är det centrala medan konservativa tankar om stöd genom institutioner är viktigt för människan när den hamnar i situationer som gör den bräcklig.

⁸⁷ Svensk nationell datatjänst, *Ansvar för hela Sverige*, <https://snd.se/sv/vivill/party/m/i/2011> (hämtad: 02-12-2024), s. 2.

⁸⁸ Svensk nationell datatjänst, *Ansvar för hela Sverige*, <https://snd.se/sv/vivill/party/m/i/2011> (hämtad: 02-12-2024), s. 2 & 4.

⁸⁹ Svensk nationell datatjänst, *Ansvar för hela Sverige*, <https://snd.se/sv/vivill/party/m/i/2011> (hämtad: 02-12-2024), s. 2.

5.3.2 Samhällsteori

Moderaterna skriver i sitt idéprogram 2011: “Människan är utgångspunkten för nya Moderaternas politik.”⁹⁰ Partiet skriver att politiken och statens uppdrag är att tillfredsställa medborgarnas allmänna intressen. Moderaterna menar att staten ska fungera som väktare över individens rättigheter och skydda mot krafter som kan inskränka människors fri- och rättigheter. Partiet menar att en stark rättsstat, grundlagar som skyddar individens frihet samt äganderätt är det som krävs för att upprätthålla det samhälle som demokratin stöder sig på.⁹¹ Detta visar liberalismens tydliga prägel i partiet där den viktigaste enheten i samhället är individen. Det råder en liberal syn på statens uppgift då partiet understryker att politiken och statens uppgift är att främja och värna om individen och dennes frihet.

Moderaternas konservativa idéarv framkommer dock även i idéprogrammet 2011. Partiet belyser normer, lagar och traditionernas roll för dagens samhälle och politik.⁹² I texten står det:

“Moderaternas idéutveckling hämtar kraft från många håll. Upplysningen, marknadsekonomin, globaliseringen, europatanken och välfärdsidén för att nämna några. Vi har också låtit oss inspireras av miljö- och människorättsrörelser världen över. Tillsammans har vårt idéarv format ett parti som alltid sökt svaren på sin tids frihetsutmaningar.”⁹³

Moderaterna anser att de lärdomar som historien gett oss blir ett medel för att kunna förebygga att historien upprepar sig, främst vad gäller förtryck, diskriminering och förakt mot grupper eller människor i samhället.⁹⁴ Partiet hävdar även att förändringar bör ske långsamt och skriver:

⁹⁰ Svensk nationell datatjänst, *Ansvar för hela Sverige*, <https://snd.se/sv/vivill/party/m/i/2011> (hämtad: 02-12-2024), s. 2.

⁹¹ Svensk nationell datatjänst, *Ansvar för hela Sverige*, <https://snd.se/sv/vivill/party/m/i/2011> (hämtad: 02-12-2024), s. 2.

⁹² Svensk nationell datatjänst, *Ansvar för hela Sverige*, <https://snd.se/sv/vivill/party/m/i/2011> (hämtad: 02-12-2024), s. 4.

⁹³ Svensk nationell datatjänst, *Ansvar för hela Sverige*, <https://snd.se/sv/vivill/party/m/i/2011> (hämtad: 02-12-2024), s. 4.

⁹⁴ Svensk nationell datatjänst, *Ansvar för hela Sverige*, <https://snd.se/sv/vivill/party/m/i/2011> (hämtad: 02-12-2024), s. 4.

“När vi omprövar och förnyar oss efter att ha tagit till oss nya erfarenheter eller kunskaper är det en naturlig del av vår idétradition. Det är människors och samhällets förmåga att upptäcka nytt och ompröva gamla sanningar som gör att utvecklingen tar språng framåt.”⁹⁵

Dessa uttryck för hur samhället på bästa sätt styrs och med vilka medel refererar till både liberalism och konservatism. De liberala idéerna kommer främst enligt denna analys i uttryck vad gäller landets styrning som fokuserar på individen som central enhet i samhället där fri- och rättigheter tydligt präglar programmet. De konservativa idéerna enligt mig fokuserar snarare på vilka medel som behövs för att uppfylla de liberala idéerna, vilket refererar till försiktig och långsam förändring och historien som en guide för dessa förändringar.

5.3.3 Ekonomiska ideal

I Moderaternas idéprogram från 2011 med fokus på ekonomi finns en tydlig prägel av individualism och eget ansvar där individens frihet tydligt framhålls.⁹⁶ Partiet skriver att: “Människors vilja att ta ansvar är en oersättlig del i samhällsbygget.”⁹⁷ Partiet tar fasta på hur individens insatser i arbetslivet stärker landets ekonomi men även individens frihet. Moderaterna menar även att valfrihet på arbetsmarknaden tänks stärka effektiviteten och kvaliteten, vilket i sin tur gynnar ekonomin. Texten uttrycker dessutom statens ansvar att skydda marknadsekonomin genom reformer för valfrihet inom välfärden, genom att främja en marknadsbaserad välfärd anser partiet att individer ges chansen till egna val och främjandet av entreprenörskap. Moderaterna anser att detta stärker den mänskliga friheten.⁹⁸ Partiet skriver: “En bättre välfärd kräver fortsatta reformer som öppnar upp för en mångfald av driftsformer, valfrihet och kvalitet.”⁹⁹

I idéprogrammet är samhällets gemensamma ansvar även påtagligt, men partiet betonar främst var enskild individs ansvar.¹⁰⁰ Moderaterna skriver:

⁹⁵ Svensk nationell datatjänst, *Ansvar för hela Sverige*, <https://snd.se/sv/vivill/party/m/i/2011> (hämtad: 02-12-2024), s. 4.

⁹⁶ Svensk nationell datatjänst, *Ansvar för hela Sverige*, <https://snd.se/sv/vivill/party/m/i/2011> (hämtad: 02-12-2024), s. 3-4.

⁹⁷ Svensk nationell datatjänst, *Ansvar för hela Sverige*, <https://snd.se/sv/vivill/party/m/i/2011> (hämtad: 02-12-2024), s. 3.

⁹⁸ Svensk nationell datatjänst, *Ansvar för hela Sverige*, <https://snd.se/sv/vivill/party/m/i/2011> (hämtad: 02-12-2024), s. 3-4.

⁹⁹ Svensk nationell datatjänst, *Ansvar för hela Sverige*, <https://snd.se/sv/vivill/party/m/i/2011> (hämtad: 02-12-2024), s. 4.

¹⁰⁰ Svensk nationell datatjänst, *Ansvar för hela Sverige*,

Ett framgångsrikt samhälle vilar på människor som bygger samhället, alla som går till jobbet, alla som använder sin frihet till att ta ansvar för sig själva och för andra. Det är varje människas möjlighet och vilja att omsätta sin förmåga i arbete som avgör samhällets styrka.¹⁰¹

Texten ger uttryck för frihet och varje människas ansvar för sig själv och samhället vilket är liberala idéer. Detta kan tolkas som ett individualistiskt ansvar snarare än ett kollektivistiskt ingripande. Å andra sidan råder det en kollektivistisk anda där samhällets stabilitet anses vila på ett kollektivt ansvar för sig själv och andra vilket påvisar konservatismens närvaro i partiet.

Moderaternas idéprogram från 2011 framhäver individens ansvar och frihet vilket påvisar en individualistisk syn, samtidigt finns ett fokus på stabilitet och gemensamt ansvar vilket konservatismen förespråkar. Idéprogrammet fokuserar i hög utsträckning på statens ansvar att skydda marknaden och stärka välfärden i syfte att tillfredsställa olika behov samt öka människors valfrihet, detta ska ske utan bekostnad av individens frihet vilket talar för en liberal syn. Trots att det finns konservativa element i texten är idéprogrammet enligt min analys präglad av liberalismen mer genomgående.

5.4 2013

Moderaternas idéprogram från 2013.

5.4.1 Människosyn

Moderaternas idéprogram från 2013 är identiskt med partiets idéprogram från 2011 vad gäller människosyn. Detta innebär att partiets idéer 2013 fortfarande präglas av liberalismen i högsta grad då frihet för individen är mest framträdande. Det finns konservativa inslag i form av att staten bär ett ansvar i att stötta människan när stöd från samhället behövs men övergripande är liberalismen starkast då frihet är det mest centrala.¹⁰²

<https://snd.se/sv/vivill/party/m/i/2011> (hämtad: 02-12-2024), s. 3-4.

¹⁰¹ Svensk nationell datatjänst, *Ansvar för hela Sverige*,
<https://snd.se/sv/vivill/party/m/i/2011> (hämtad: 02-12-2024), s. 3.

¹⁰² Svensk nationell datatjänst, *Ansvar för hela Sverige - Moderaternas Idéprogram*,
<https://snd.se/sv/vivill/party/m/i/2013> (hämtad: 02-12-2024), s. 2-4 & 8-9.

5.4.2 Samhällsteori

Moderaternas idéprogram från 2013 är identiskt med partiets idéprogram från 2011 vad gäller samhällsteori. Detta innebär att partiets idéer 2013 fortfarande präglas av både liberalism och konservatism. De liberala tankarna kommer till uttryck genom textens fokus på individen som primär enhet i samhället medan konservatismen fokuserar på vilka medel som krävs i syfte att uppnå de liberala idéerna i form av långsamma förändringar och historien som ett centralt hjälpmedel för dessa förändringar.¹⁰³

5.4.3 Ekonomiska ideal

Moderaternas idéprogram från 2013 är identiskt med partiets idéprogram från 2011 vad gäller ekonomiska ideal. Detta innebär att partiets idéer 2013 fortfarande präglas av statens ansvar att skydda marknaden och främja frihet men även belysa individens ansvar. Välfärden ska stärkas i syfte att tillfredsställa valfrihet och olika behov. Moderaterna menar att en marknadsstyrd välfärd kan bidra till detta. Valmanifestet lyfter även gemensamt ansvar och stabilitet vilket går i linje med konservatismen men de liberala tankarna om marknadsekonomi och frihet är mer centrala i idéprogrammets helhet.¹⁰⁴

5.5 2018

Moderaternas valmanifest för riksdagsvalet 2018.

5.5.1 Människosyn

I Moderaternas valmanifest från 2018 lyfts statens ansvar att bidra till och stödja människors behov. Partiets människosyn utgår från värden om frihet och autonomi där människan har makten och ansvaret över sitt eget liv och sina beslut. Detta talar för en optimistisk syn på människan då Moderaternas politik talar för en tillit till människans egna kapacitet, ansvar och förmågor.¹⁰⁵ I valmanifestet står det:

¹⁰³ Svensk nationell datatjänst, *Ansvar för hela Sverige - Moderaternas Idéprogram*, <https://snd.se/sv/vivill/party/m/i/2013> (hämtad: 02-12-2024), s. 2-4 & 8-9.

¹⁰⁴ Svensk nationell datatjänst, *Ansvar för hela Sverige - Moderaternas Idéprogram*, <https://snd.se/sv/vivill/party/m/i/2013> (hämtad: 02-12-2024), s. 5-7.

¹⁰⁵ Svensk nationell datatjänst, *Nu tar vi tag i Sverige - Valmanifest 2018*, <https://snd.se/sv/vivill/party/m/v/2018> (hämtad: 05-11-2024), s. 36.

Varje person ska känna att han eller hon kan styra över sin egen vardag. Det handlar dels om att beslut ska fattas så nära människor som möjligt, dels om en strävan att flytta över beslut från politiker till medborgare.¹⁰⁶

Detta påvisar partiets syn på människans rätt till sin egen frihet men även statens begränsade inflytande över medborgarna. Politiken ska utgå från medborgarna och deras behov.

Jämställdhet lyfts även som ett centralt element inom Moderaternas människosyn, detta innebär att alla människor oavsett kön, etnicitet, bakgrund etc. har samma fri-, rättig- och skyldigheter. Statens uppgift är att skydda dessa.¹⁰⁷ Partiet skriver:

“Politikens uppgift är att bidra till goda förutsättningar för ett självständigt civilsamhälle, inte att begränsa eller detaljstyra.”¹⁰⁸

Med utgångspunkt i detta hävdar denna analys att Moderaternas människosyn 2018 präglas av liberala tankar och idéer då frihet, jämlikhet och statens tillit till människans egna kapacitet framträder tydligt. Detta påvisar i min mening även en optimistisk syn på människan vilket går i linje med liberalismen.

5.5.2 Samhällsteori

I Moderaternas valmanifest från 2018 behandlar partiet vad som krävs för ett starkt samhälle. Partiet lyfter statens ansvar i att bevara lag och ordning med motiveringen att människors trygghet är en förutsättning för ett samhälle som fungerar och är demokratiskt. Detta belyser valmanifestet som en av statens huvuduppgifter.¹⁰⁹ Moderaterna förespråkar även satsningar inom försvaret i syfte att skydda medborgarnas frihet men även nationens territoriella gränser och demokrati. Partiet skriver återigen att detta är statens kärnuppgift men denna del fokuserar på nationens säkerhet.¹¹⁰

¹⁰⁶ Svensk nationell datatjänst, *Nu tar vi tag i Sverige - Valmanifest 2018*, <https://snd.se/sv/vivill/party/m/v/2018> (hämtad: 05-11-2024), s. 36.

¹⁰⁷ Svensk nationell datatjänst, *Nu tar vi tag i Sverige - Valmanifest 2018*, <https://snd.se/sv/vivill/party/m/v/2018> (hämtad: 05-11-2024), s. 36-39.

¹⁰⁸ Svensk nationell datatjänst, *Nu tar vi tag i Sverige - Valmanifest 2018*, <https://snd.se/sv/vivill/party/m/v/2018> (hämtad: 05-11-2024), s. 39.

¹⁰⁹ Svensk nationell datatjänst, *Nu tar vi tag i Sverige - Valmanifest 2018*, <https://snd.se/sv/vivill/party/m/v/2018> (hämtad: 05-11-2024), s. 10.

¹¹⁰ Svensk nationell datatjänst, *Nu tar vi tag i Sverige - Valmanifest 2018*, <https://snd.se/sv/vivill/party/m/v/2018> (hämtad: 05-11-2024), s. 26.

Valmanifestet fokuserar i hög utsträckning på hur olika offentliga institutioner måste stärkas och effektiviseras genom olika reformer och åtgärder. Partiet lyfter prioriteringar och förändringar inom skola, sjukvård, socialtjänst och polis som centrala medel för att öka samhällets förtroende för dessa. Det handlar även om att bidra till att de offentliga institutionernas roll i samhället fyller sina faktiska uppgifter på ultimata sätt. De offentliga institutionernas betydelse präglas av hur individer påverkas av brister i dessa och vilka konsekvenser det får för samhället i stort.¹¹¹ Moderaterna skriver:

“Att myndigheter är effektiva och arbetar i medborgarnas tjänst är en förutsättning för medborgarnas långsiktiga förtroende för politiken och offentliga institutioner. Det är också avgörande för möjligheten att nå politiska mål och genomföra reformer.”¹¹²

Partiet belyser Sveriges långa tradition av en fungerande och bra förvaltningskultur men offentliga myndigheter har kommit att ifrågasättas allt mer på grund av att dessa inte lyckas med sina grundläggande uppgifter. Partiet menar att politiken måste ta hänsyn till detta och börja prioritera problemen inom offentliga institutioner på en högre nivå.¹¹³

Med utgångspunkt i Moderaternas valmanifest där frihet och trygghet för individen men även nationen lyfts som kärnan i statens uppgift anser jag att detta talar för en främst konservativ syn då denna ideologi är en stark förespråkare för statens uppgift att skydda medborgare och nationen genom ett starkt försvar. Enligt min analys fokuserar texten på hur staten ska stärka traditionella institutioner och återgå till en fungerande förvaltningskultur. Detta speglar konservativa tankar om att bevara institutioner i samhället. Motiveringen till detta anser jag dock relatera till en mer liberal syn där denna förändring anses viktig för individens frihet och utveckling. Jag anser baserat på detta att det råder en liberal motivering till bevarandet och stärkandet av institutioner och förvaltningskulturen.

¹¹¹ Svensk nationell datatjänst, *Nu tar vi tag i Sverige - Valmanifest 2018*, <https://snd.se/sv/vivill/party/m/v/2018> (hämtad: 05-11-2024), s. 10-13 & 18-25.

¹¹² Svensk nationell datatjänst, *Nu tar vi tag i Sverige - Valmanifest 2018*, <https://snd.se/sv/vivill/party/m/v/2018> (hämtad: 05-11-2024), s. 38.

¹¹³ Svensk nationell datatjänst, *Nu tar vi tag i Sverige - Valmanifest 2018*, <https://snd.se/sv/vivill/party/m/v/2018> (hämtad: 05-11-2024), s. 38.

5.5.3 Ekonomiska ideal

I Moderaternas valmanifest från 2018 lyfts finansiell stabilitet och offentliga finanser som en central del av den politik som partiet driver. Moderaterna menar att Sverige måste ha en ansvarstagande politik vad gäller ekonomi i syfte att skydda landet mot kriser eller lågkonjunktur. Genom reformer som gör Sverige motståndskraftigt vid eventuella kriser menar partiet att långsiktigt arbete inom landets offentliga finanser leder till stabilitet.¹¹⁴

I valmanifestet står det: “Moderaterna kommer därför ta tag i den grundläggande regeringsuppgiften att värna långsiktig hållbarhet i de svenska offentliga finanserna.”¹¹⁵

Partiet uttrycker både liberala och konservativa tendenser i denna text då valmanifestet ger uttryck för statens ansvar att skydda marknaden, vilket är en liberal idé medans man samtidigt betonar värnandet av nationens egna resurser, vilket går i linje med konservatismen. Långsiktigt arbete som leder till en stabilitet av de offentliga finanserna är tydliga drag i texten men det ger även uttryck för att staten har ett ansvar i att stabilisera offentliga finanser.¹¹⁶

Baserat på detta innehåller texten både liberala och konservativa inslag men fokuserar främst på att skydda nationen, vilket i denna analys talar för en konservativ prägel. Dock kan stabilitet och motståndskraft anses relatera till en fungerande marknad, vilket är en liberal tanke. I min mening kan statens roll att stärka landets motståndskraft och föra en politik som skyddar nationen mot lågkonjunktur anses som liberala tankar då staten bär ett ansvar i att stabilisera marknaden och skapa rätt ekonomiska förutsättningar. Det övergripande fokuset i texten är statens ansvar i att skydda nationen ekonomiskt. Detta pekar mest på en konservativ prägel då ekonomisk stabilitet, ekonomisk hållbarhet och nationens intressen belyses mest i texten.

¹¹⁴ Svensk nationell datatjänst, *Nu tar vi tag i Sverige - Valmanifest 2018*, <https://snd.se/sv/vivill/party/m/v/2018> (hämtad: 05-11-2024), s. 9.

¹¹⁵ Svensk nationell datatjänst, *Nu tar vi tag i Sverige - Valmanifest 2018*, <https://snd.se/sv/vivill/party/m/v/2018> (hämtad: 05-11-2024), s. 9.

¹¹⁶ Svensk nationell datatjänst, *Nu tar vi tag i Sverige - Valmanifest 2018*, <https://snd.se/sv/vivill/party/m/v/2018> (hämtad: 05-11-2024), s. 9.

5.6 2022

Moderaternas valmanifest för riksdagsvalet 2022.

5.6.1 Människosyn

I Moderaternas valmanifest från 2022 förespråkar partiet en politik som stärker och främjar individens självständighet, frihet och autonomi. Det råder en individualistisk syn där partiet tar avstånd från statlig och politisk inblandning i individens liv och livsval. Dock bär staten ett ansvar i att det finns stöd för de individer som behöver hjälp av samhället. Förlegade och skadliga normer och traditioner som hämmar och inskränker individens fri- och rättigheter måste motverkas med hjälp av staten. Detta handlar inte om att staten ska styra människor och deras liv utan skydda individen och dennes rätt till frihet, självständighet och jämlikhet. Makten är således begränsad till att säkra individens rättigheter.¹¹⁷

Valmanifestet ger uttryck för en optimistisk syn på människan och samhället då texten genomgående ger uttryck för människans förmåga att ha makten över sitt eget liv och sina val men även förmågan att förbättra samhället.¹¹⁸ Partiet skriver: “Det är frihetens och trygghetens och möjligheternas Sverige. Den hoppfulla framtidens Sverige. Detta Sverige finns inom räckhåll bara viljan och kraften finns att få allting gjort som måste göras.”¹¹⁹

Baserat på Moderaternas människosyn i valmanifestet från 2022 framgår det enligt min analys att det råder en konservativ syn vad gäller staten och dess institutioners ansvar i att skydda människors rättigheter mot människans negativa påverkan där normer och traditioner kan komma att kränka de mänskliga värdena. Å andra sidan råder i min mening en övergripande liberal prägel i valmanifestet där individens friheter, rättigheter och självständighet har den mest framträdande rollen. Analysen uppmärksammar även partiets tilltro till människans kapacitet att förändra samhället till det bättre vilket går i linje med liberalismens optimistiska syn på människan.

¹¹⁷ Svensk nationell datatjänst, *Så får vi ordning på Sverige - Moderaternas valmanifest 2022*, <https://snd.se/sv/vivill/party/m/v/2022> (hämtad: 05-11-2024), s. 38-39.

¹¹⁸ Svensk nationell datatjänst, *Så får vi ordning på Sverige - Moderaternas valmanifest 2022*, <https://snd.se/sv/vivill/party/m/v/2022> (hämtad: 05-11-2024).

¹¹⁹ Svensk nationell datatjänst, *Så får vi ordning på Sverige - Moderaternas valmanifest 2022*, <https://snd.se/sv/vivill/party/m/v/2022> (hämtad: 05-11-2024), s. 3.

5.6.2 Samhällsteori

I Moderaternas valmanifest från 2022 står det att var individs rätt till frihet och lika värde är partiets utgångspunkt i politiken de förespråkar. Partiet främjar och värnar om alla människors rättig- och skyldigheter men även möjligheter, detta är enligt Moderaterna förutsättningarna för ett öppet och fritt land. Grundlagen behöver enligt partiet förtydligas och stärkas gällande rättig- och friheter.¹²⁰ Partiet skriver i valmanifestet: “Vi ska stärka den liberala demokratin.”¹²¹ Detta innebär att grundlagen måste göras mer effektiviserad så den uppfyller sitt syfte i praktiken. Motiveringen till detta är att medborgare ska få det skydd som grundlagen avser då denna stärker människors rättigheter och friheter.¹²²

Moderaterna belyser även en stark rättsstat som ett viktigt medel för att öka individens säkerhet. Rättsväsendets ansvar i att skydda grundlagarna är avgörande för människors fri- och rättigheter i praktiken.¹²³ Partiet vill med utgångspunkt i detta stärka rättsstaten samt de demokratiska värdena och skriver: “Vi ser stora behov av att förstärka domstolarnas oberoende och förtydliga hur ansvar kan utkrävas för offentliga beslut.”¹²⁴

Med utgångspunkt i detta råder det i min mening en tydlig liberal syn på samhället och statens roll att styra och förändra det. Individen och dennes rätt till fri- och rättigheter men även möjligheter presenteras som Moderaternas främsta värdering. En stark rättsstat lyfts som det främsta medlet för att uppfylla dessa liberala idéer. Detta kan argumenteras vara en konservativ idé då denna ideologi förespråkar en stark rättsstat som bevarar ordningen i samhället och värnar Sveriges kultur av öppenhet och frihet. Jag vill dock påstå att Moderaternas samhällsteori 2022 i högre grad präglas av liberala värden då partiets motivering till en stark rättsstat handlar om att kunna skydda och värna den liberala demokratin.

¹²⁰ Svensk nationell datatjänst, *Så får vi ordning på Sverige - Moderaternas valmanifest 2022*, <https://snd.se/sv/vivill/party/m/v/2022> (hämtad: 05-11-2024), s. 38.

¹²¹ Svensk nationell datatjänst, *Så får vi ordning på Sverige - Moderaternas valmanifest 2022*, <https://snd.se/sv/vivill/party/m/v/2022> (hämtad: 05-11-2024), s. 38.

¹²² Svensk nationell datatjänst, *Så får vi ordning på Sverige - Moderaternas valmanifest 2022*, <https://snd.se/sv/vivill/party/m/v/2022> (hämtad: 05-11-2024), s. 38.

¹²³ Svensk nationell datatjänst, *Så får vi ordning på Sverige - Moderaternas valmanifest 2022*, <https://snd.se/sv/vivill/party/m/v/2022> (hämtad: 05-11-2024), s. 38.

¹²⁴ Svensk nationell datatjänst, *Så får vi ordning på Sverige - Moderaternas valmanifest 2022*, <https://snd.se/sv/vivill/party/m/v/2022> (hämtad: 05-11-2024), s. 38.

5.6.3 Ekonomiska ideal

I Moderaternas valmanifest för riksdagsvalet 2022 med fokus på ekonomi präglas texten i hög grad av arbetsmarknaden och den höga arbetslösheten. Partiet menar dels att man ska sänka skatterna för de som arbetar då arbete ska löna sig men även skapa fler arbetsmöjligheter för de människor som lever på bidrag.¹²⁵ Partiet skriver: “Moderaterna vill bygga ett Sverige där tydliga drivkrafter banar väg för egen försörjning.”¹²⁶ Det handlar om att skapa ekonomiska incitament för den som tar ansvar för sin egen ekonomi och arbetar.¹²⁷ I texten står det: “Den som kan försörja sig själv och den som anstränger sig, ska belönas.”¹²⁸ Detta kan tolkas som tecken på liberala tankar där ekonomisk individualism kan urskiljas i partiets politik, detta innebär att individen ansvarar för sin egen försörjning utan statlig inblandning. Sänkta skatter kan anses främja de liberala tankarna om individens frihet över sin egen ekonomi och stärka förutsättningarna för individualism.

Valmanifestet belyser även elpriserna som en central punkt inom den politiska debatten om ekonomi.¹²⁹ Moderaterna är positiva till kärnkraft och skriver följande: “Ny kärnkraft är lösningen för att reparera Sveriges energisystem på lång sikt.”¹³⁰ Detta kan tolkas som en konservativ idé som handlar om att utnyttja landets egna resurser. Långsiktighet och en kollektivistisk syn på att minska elutgifterna för landets befolkning går även att urskilja i texten vilket tyder på konservatismens närvaro. Den liberala synen på ekonomi är dock mer övergripande än de inslag som konservatismen ges utrymme för. Valmanifestet fokuserar i hög grad på individens ekonomiska frihet där det råder ett starkt motstånd till statens styrning av de höga skatterna vilket anses hämma frihet.

¹²⁵ Svensk nationell datatjänst, *Så får vi ordning på Sverige - Moderaternas valmanifest 2022*, <https://snd.se/sv/vivill/party/m/v/2022> (hämtad: 05-11-2024), s. 4-7.

¹²⁶ Svensk nationell datatjänst, *Så får vi ordning på Sverige - Moderaternas valmanifest 2022*, <https://snd.se/sv/vivill/party/m/v/2022> (hämtad: 05-11-2024), s. 4.

¹²⁷ Svensk nationell datatjänst, *Så får vi ordning på Sverige - Moderaternas valmanifest 2022*, <https://snd.se/sv/vivill/party/m/v/2022> (hämtad: 05-11-2024), s. 4-7.

¹²⁸ Svensk nationell datatjänst, *Så får vi ordning på Sverige - Moderaternas valmanifest 2022*, <https://snd.se/sv/vivill/party/m/v/2022> (hämtad: 05-11-2024), s. 6.

¹²⁹ Svensk nationell datatjänst, *Så får vi ordning på Sverige - Moderaternas valmanifest 2022*, <https://snd.se/sv/vivill/party/m/v/2022> (hämtad: 05-11-2024), s. 5-6.

¹³⁰ Svensk nationell datatjänst, *Så får vi ordning på Sverige - Moderaternas valmanifest 2022*, <https://snd.se/sv/vivill/party/m/v/2022> (hämtad: 05-11-2024), s. 6.

6. Slutsatser & diskussion

I denna del kommer de resultat och slutsatser som analysen belyser att diskuteras. Studiens resultat kommer även att relateras till de resultat som den tidigare forskningen kommit fram till.

De slutsatser som kan konstateras i denna studie är att analysen främst påvisar att liberalismen har den övergripande prägnen i de dokument som har undersökts från Moderaterna under perioden 2002 till 2022 medan konservatismen har en mer kompletterande roll. De dokument som tillämpats i studien påvisar en balans mellan de två ideologierna och denna balans varierar och anpassas efter de politiska utmaningar som lyfts under de olika åren.

Stig-Björn Ljunggren skriver att liberalismen karaktäriseras av individens rätt till frihet, autonomi och självständighet. Ideologin förespråkar konstitutioner som skyddar och garanterar individens rättigheter, detta innebär att statens uppdrag är att ombesörja medborgarnas frihet och behov.¹³¹ Ljunggren belyser även liberalismens starka prägel av marknadsekonomi som det ideala ekonomiska systemet då detta stärker den individuella friheten, dock har staten enligt ideologin rätt att reglera ekonomin i syfte att motverka negativa slag mot ekonomin.¹³² Denna definition av liberalism har en framträdande dominans i Moderaternas politik under tidsperioden som studien undersöker då partiet belyser individens frihet, självbestämmande och autonomi men även fokuserar på den fria marknaden och låg statlig inblandning.

2002 fokuserar partiet på ett marknadsstyrt samhälle med betoning på individens frihet. Individens rätt till egna val och rätten att disponera den egna ekonomin utan statlig inblandning är centralt vilket påvisar liberalismens prägel. 2007 utvecklas dessa liberala idéer vidare då fokuset på marknadsekonomi sätts i en global kontext vilket stärker den liberala prägnen ytterligare. Partiet har ett fortsatt starkt fokus på människans fri- och rättigheter och statens ansvar att skydda dessa. 2011 och 2013 hade identiska program och dessa markerar liberala tankar om individens frihet och ansvar samt statens uppgift att skydda dessa och en marknadsdriven välfärd för att främja liberala värden som frihet och valbarhet ytterligare. 2018 har partiet ett fortsatt övergripande fokus på individens frihet och autonomi,

¹³¹ Ljunggren, *Ideologier*, s. 35.

¹³² Ljunggren, *Ideologier*, s. 33-34.

konservatismerna hade dock enligt denna analys starkast prägel under detta år. De konservativa tankarna motiveras enligt mig av liberala värden men texten fokuserar mer på nationen än individen jämfört med de andra åren. 2022 fokuserar på statens roll att skydda den liberala demokratin för att stärka individens frihet och självständighet ytterligare, partiet har en optimistisk syn på människan och ekonomisk frihet utan statligt förtryck är centralt.

Reidar Larsson skriver att konservatismerna värderar nationens säkerhet då detta anses leda till stabilitet.¹³³ Traditioner och institutioner har ett centralt värde för konservativa tänkare då detta hjälper människan som kan vara bräcklig, detta innebär att långsiktighet och förändring bör ske långsamt då även detta anses skapa stabilitet.¹³⁴ Denna definition av konservatismerna kommer främst till uttryck i studiens material genom betoningen på stabilitet och långsiktighet men värnandet av viktiga institutioner och en stark nation belyses även i syfte att upprätthålla stabilitet i samhället.

2002 kommer konservativa idéer till uttryck genom partiets fokus på familjens roll som en central samhällsinstitution. 2007 uttrycks långsiktighet och ett stöd för att värna nationens egna resurser vilket refererar till den svenska innovationskraftens roll i den globala kontexten och detta påvisar konservatismernas närvaro i partiet. 2011 och 2013 anser jag att de konservativa tendenserna i partiet börjar framträda tydligare och stärkas då institutioner, samhällsliga traditioner och historiska erfarenheter explicit kommer till uttryck i texterna vilket tydligt påvisar konservatismernas närvaro. 2018 fortsätter de konservativa inslagen vara tydliga i partiet då det går att urskilja en strävan efter att återgå till traditionella värden om stabilitet och ordning, återgå till starka institutioner och stärka nationens skydd. 2022 belyses behovet av en stark stat vad gäller ordning och stabilitet, partiet lyfter även landets egna resurser i form av kärnkraft som ett centralt ämne vilket handlar om att ta tillvara på landets egna tillgångar för nationens bästa vilket går i linje med konservativa idéer.

Sammanfattningsvis präglas enligt denna studie Moderaterna mellan åren 2002 och 2022 främst av liberalismen då det råder ett tydligt fokus genomgående under samtliga år på individens frihet och autonomi inom samtliga dimensioner. Moderaterna förespråkar även marknadsekonomi genomgående, motiveringen till detta går i linje med liberala värden om

¹³³ Larsson, *Politiska ideologier i vår tid*, s. 49.

¹³⁴ Larsson, *Politiska ideologier i vår tid*, s. 47.

frihet och autonomi. Partiets dokument behandlar olika samhällsutmaningar och komplexa problem men de ideologiska kärnvärdena av liberalismen förblir bestående inom partiet. De konservativa tankarna som uttrycks fungerar enligt min analys mer som ett komplement för att uppehålla den liberala demokratin och de liberala värdena då den konservativa ideologin står för partiets uttryck för långsiktighet, stabilitet och värnandet av viktiga institutioner i samhället.

Med utgångspunkt i denna studies slutsatser så kan dessa relateras till Jan Hylén och Stig-Björn Ljunggrens resultat. Jan Hyléns studie *Fosterlandet främst?: Konservatism och liberalism inom högerpartiet 1904-1985* visade på att liberalismen hade starkast inflytande i Moderaterna, främst gällande marknadsekonomi, individens frihet samt minskad statlig styrning och inblandning. Hylén menade i sin studie att konservatismen fungerade som en stabiliserande styrka inom partiet vad gäller nationen, traditionella värden samt institutionell stabilitet vilket konservatismen förespråkar, detta fungerar som ett komplement i partiet.¹³⁵ Detta innebär enligt mig att min studie påvisar samma mönster som Hyléns studie då den dominerande ideologin är liberalism medan konservatismen fungerar som en kompletterande kraft. Min studies observationer av Moderaternas fokus på individens frihet samt marknadsekonomi och marknadsstyrning, vilket talar för en liberal prägel, går i linje med Hyléns resultat. Mina observationer av konservatismens roll går även att relatera till Hyléns då de konservativa värden som finns i partiet gällande traditioner, stabilitet och nationens resurser belyses på ett liknande sätt som Hyléns. Konservatismen ses som en balanserande vikt till liberalismens framtidsfokuserande och optimistiska anda.

Stig-Björn Ljunggrens studie *Folkhemskapitalismen: högerens programutveckling under efterkrigstiden* visade på hur Moderaternas politik anpassades till idéer om folkhemmet genom att etablera en kombination av marknadsekonomi som tar hänsyn till nationellt ansvar och social stabilitet. Ljunggren menar att partiet ofta tenderat att väga liberalism och konservatism mot olika politiska och samhälleliga utmaningar för att hantera dessa. Ekonomisk frihet och individens autonomi är centrala värden men ordning och traditionella värden som skyddas av staten är även framträdande.¹³⁶ Min studie påvisar samma tendenser som Ljunggrens vad gäller hur ideologierna balanseras beroende på de utmaningar som finns i samhället och politiken. Kärnan i Moderaterna anser jag vara liberal medan konservativa

¹³⁵ Hylén, *Fosterlandet främst?: Konservatism och liberalism inom högerpartiet 1904-1985*, s. 271-274.

¹³⁶ Ljunggren, *Folkhemskapitalismen: högerens programutveckling under efterkrigstiden*, s. 418-422.

idéer om nationell stabilitet också lyfts vilket Ljunggrens studie även ger uttryck för. Detta går att relatera till Ljunggrens observationer om hur ideologierna kombineras i syfte att möta och hantera olika utmaningar.

Avslutningsvis vill jag återkoppla till Jan Hyléns fundering som lyftes i denna studies inledning angående Moderaternas ideologier från 90-talet och framåt. Enligt denna studie så fortsatte Moderaterna på den inslagna liberala vägen men konservatismens närvaro framträder emellanåt i partiets politik så idéarvet lever trots allt vidare.

7. Vidare forskning

Den vidare forskningen hade kunnat inkludera en större och mer komplex mängd material från partiet, exempelvis debatter och tal. Analysschemat hade även kunnat ha fler dimensioner som berör fler eller andra områden än människosyn, samhällsteori och ekonomiska ideal. Ideologierna liberalism och konservatism som tillämpats i denna studie är väldigt komplexa och omfattande ideologier vilket innebär att de begränsats och förklarats översiktligt i denna undersökning, ideologierna hade kunnat vara mer djupgående och utförligt förklarade i en vidare studie. Det hade utöver detta kunnat vara intressant att undersöka om Moderaternas politik påvisar spår av andra ideologier, exempelvis socialism i materialet.

8. Litteratur

8.1 Tryckta källor

David, Matthew & D. Sutton, Carole, *Samhällsvetenskaplig metod*, Lund: Studentlitteratur: 2016.

Esaiasson, Peter, Giljam, Mikael, Oscarsson, Henrik, Towns, Ann & Wängnerud, Lena, *Metodpraktikan: Konsten att studera samhälle, individ och marknad*, Stockholm: Norstedts juridikförlag: 2017.

Bergström, Göran & Boréus, Kristina, (red.), *Textens mening och makt. Metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*, Lund: Studentlitteratur: 2018.

Hylén, Jan, *Fosterlandet främst?: Konservatism och liberalism inom högerpartiet 1904-1985*, Stockholm: Norstedts juridikförlag: 1991.

Larsson, Reidar, *Politiska ideologier i vår tid*, Lund: Studentlitteratur: 2014.

Ljunggren, Stig-Björn, *Folkhemskapitalismen: högerens programutveckling under efterkrigstiden*, Stockholm: Tidens förlag: 1992.

Ljunggren, Stig-Björn, *Ideologier*, Stockholm: Hjalmarson & Högberg Bokförlag: 2008.

8.2 Digitala källor

Ekengren, Ann-Marie & Oscarsson, Henrik, *Ett liv efter Nya Moderaterna?*, 2015:
<https://journals.lub.lu.se/st/article/view/12921/11559> (hämtad: 13-12-2024).

Nationalencyklopedin, *Ideologi*,
<https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/ideologi> (hämtad: 12-11-2024).

Nationalencyklopedin, *Konservatism*,
<https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/konservatism> (hämtad: 12-11-2024).

Nationalencyklopedin, *Liberalism*,

<https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/liberalism> (hämtad: 12-11-2024).

Nationalencyklopedin, *Marknadsekonomi*,

<https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/marknadsekonomi> (hämtad: 18-11-2024).

Nationalencyklopedin, *Moderata samlingspartiet*,

https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/moderata-samlingspartiet?utm_source=adwords&utm_medium=ppc&utm_term=&utm_campaign=&hsa_cam=20470753110&hsa_mt=&hsa_ver=3&hsa_src=x&hsa_ad=&hsa_net=adwords&hsa_tgt=&hsa_acc=4987336647&hsa_grp=&hsa_kw=&gad_source=1&gbraid=0AAAAADRHIIxK7rr4WPsHsJRf9UwD3hGrR&gclid=Cj0KCOiAsOq6BhDuARIsAGO4-zgwo9UMgJ1IJR0eU0QRRAlu6GRa8uOpB4nTqbwxgKr2XaEMaHI6SC8aAqMGEALw_wcB (hämtad: 13-12-2014).

Moderaterna, *Historia*,

<https://moderaterna.se/om-moderaterna/partihistorik/> (hämtad: 12-11-2024).

Moderaterna, *Om Moderaterna*,

<https://moderaterna.se/om-moderaterna/> (hämtad: 12-11-2024).

Moderaterna, *Vår politik*,

<https://moderaterna.se/var-politik/> (hämtad: 19-11-2024).

Lindbom, Anders, *Moderaterna och välfärdsstaten*, 2010:

<https://journals.lub.lu.se/st/article/view/8208/7340> (hämtad: 11-12-2024).

Svensk nationell datatjänst, *Ansvar för hela Sverige*,

<https://snd.se/sv/vivill/party/m/i/2011> (hämtad: 02-12-2024).

Svensk nationell datatjänst, *Ansvar för hela Sverige - Moderaternas Idéprogram*,

<https://snd.se/sv/vivill/party/m/i/2013> (hämtad: 02-12-2024).

Svensk nationell datatjänst, *Frihet för Sverige*,
<https://snd.se/sv/vivill/party/m/v/2002> (hämtad: 05-11-2024).

Svensk nationell datatjänst, *Moderaternas handlingsprogram - Vår tids arbetarparti*,
<https://snd.se/sv/vivill/party/m/h/2007> (hämtad: 02-12-2024).

Svensk nationell datatjänst, *Nu tar vi tag i Sverige - Valmanifest 2018*,
<https://snd.se/sv/vivill/party/m/v/2018> (hämtad: 05-11-2024).

Svensk nationell datatjänst, *Så får vi ordning på Sverige - Moderaternas valmanifest 2022*,
<https://snd.se/sv/vivill/party/m/v/2022> (hämtad: 05-11-2024).

Svensk nationell datatjänst, *Om oss*,
<https://snd.se/sv/om-oss> (hämtad: 14-11-2024).